

19. april 2021
maa/21-00107

Den Danske Dyrlægeforenings politikpapir vedrørende anvendelse af dyr til forskellige grader af naturpleje

Den Danske Dyrlægeforening (DDD) politikpapir har til formål at danne grundlag for holdninger, der udtrykkes af repræsentanter for DDD udadtil på foreningens vegne.

BAGGRUND

Naturgenopretning, rewilding og biodiversitet er i disse år en væsentlig del af den danske miljø- og værdipolitik, og antallet af danske naturpleje- og rewildingprojekter er i stigning.

I februar 2021 blev et Lovforslag om etablering af naturnationalparker sendt i høring. Dette lovforslag indebar bl.a. muligheden for undtagelser fra visse af Dyrevelfærdslovens regler, og tydeliggjorde de dyrevelfærdsmæssige risici, der kan være forbundet med rewildingprojekter. Som følge af dette fandt DDD det vigtigt at udtrykke sin holdning til, hvordan dyrevelfærden tilgodeses for dyr udsat bag hegn, som led i naturplejeprojekter.

Ved rewilding projekter er formålet af skabe natur, der i højere grad er selvforvaltende. Det vil sige, at naturen skal kunne udvikle sig uden eller med kun en begrænset indblanding fra mennesker, og den skal kunne rumme en høj grad af biodiversitet.

Rewildingprojekter vil som oftest inkludere udsættelse af hårdføre dyrearter, som kan være vilde dyr som bisoner og elge, og domesticerede dyr som heste og kvæg. Uanset dyrenes oprindelse som vilde eller domesticerede udsættes de i princippet til et liv som vildtlevende dyr. I danske rewilding/naturplejeprojekter vil der typisk være hegn omkring det område, hvor dyrene udsættes, og tilskuds fodring vil være udelukket eller ske i mindre grad. Nogle steder er dyrene udelukkende i sommergræsning, mens de andre steder er i helårsgræsning.

Rewilding skaber megen debat pga. de modstridende holdninger til bl.a. graden af pasning og forvaltning af bestanden af dyr.

DDD søger i dette politikpapir at give udtryk for sin holdning til pasningen af dyr i rewilding projekter, hvor dyr udsættes i hegnede områder, og hvor planen er, at dyrene så vidt muligt overlades til at skulle klare sig som vildtlevende dyr.

DDDS OVERORDNEDE HOLDNING

Der skal skelnes mellem.

1. dyr som udsættes frit i naturen.
2. dyr som udsættes i indhegninger eller andre geografisk afsondrede områder; og dette uafhængigt af områdets størrelse.

Det er DDD's holdning:

- At dyr, som udsættes frit i naturen *uden indhegning*, må leve vildt. Det er dog en forudsætning for udsætningen, at arten og mængden der udsættes forventes at kunne begå sig i den danske natur og kun opformerer sig til et niveau der passer til biotopen.
- At dyr udsat *bag hegn* i naturplejeprojekter ikke er at betragte som vilde dyr – de er farmede dyr udsat på store hegnede områder, hvilket derfor, blandt andet, indebærer ejeransvar og tilsynspligt samt en forpligtigelse til, at dyrene ikke må udsættes for unødigt lidelse jf. Dyrevelfærdsloven - ligesom i alle andre ekstensivt eller intensivt drevne besætninger.

TILSYN

DDD mener:

- at tilsynsfrekvensen for kvæg skal være jævnligt, dog er minimum et dagligt tilsyn nødvendigt i risikoperioder (eks. kælvnings- og læmningssæsonen, ved høje temperaturer (over 20 grader), i regnfulde perioder samt i vinterperioden) for at undgå at Dyrevelfærdsloven overtrædes.
- at heste skal tilses dagligt.
- at der bør være en tilsynsførende dyrlæge, som flere gange årligt via objektive kriterier vurderer dyrenes tilstand i det hegnede område.
- at der skal være mulighed for nærmere tilsyn og håndtering af dyrene f.eks. i en mobil fangefold.

Der henvises i øvrigt til udtalelse fra det Veterinære Sundhedsråd om udegående dyr i vinterperioden (Fælles udtalelse med Dyreværnsrådet af 8. november 2012) suppleret med udtalelse fra 15 juni 2018 om udendørs hold af dyr samt fodring af disse.

FODRING, MINERALTILSKUD OG ADGANG TIL VAND

DDD mener:

- at der bør være mulighed for at hegnede dyr i vanskelige perioder, med ringe fødegrundlag, må tildeles foder.
- at dyrene skal have mulighed for mineraltilskud, eks. i form af saltsten. Dette skyldes at mineralmangel kan blive en udfordring, når dyrene ikke frit kan vælge, hvor de bevæger sig hen
- at dyrene altid skal have let adgang til frisk vand, dette også i tørre perioder og i vinterperioder med frost.

KRAV TIL AREALET

Det er vigtigt at arealerne er af en sådan beskaffenhed, at de er passende for den population af dyr, der er tænkt udsat på dem. Det skal sikres at dyrene ikke udsættes for unødigt lidelse, grundet mangler ved arealet. Det er vigtigt at dyrene kan søge ly for vejr og vind, og at de har mulighed for at ligge tørt.

Det bør forefindes faciliteter til indfangning af dyrene, så der kan isættes øremærker og laves anden behandling af dyrene uden at hverken dyr eller mennesker kommer til skade

Parasit belastning af dyr i hegnede områder kan udgøre et alvorligt velfærdsmæssigt problem og forekommer regelmæssigt også ved ekstensive hold af dyr. Der bør være en plan for at forebygge og håndtere denne parasitrisiko, hvilket bl.a. kan inkludere krav til arealet (fx til belægningsgraden). Naturplejeprojekter skal søge veterinær ekspertise, for at sikre den nødvendige rådgivning om håndtering og forebyggelse af parasitproblemer.

HVILKE DYR BØR UDSÆTTES

DDD mener, at dyr som udsættes skal være egnede til danske klimatiske forhold, f.eks. vil hårdføre danskavlede fåre-, kvæg- og hesteracer være velegnede. Vælger man at importere dyr til udsætning, skal man være særligt opmærksom på, at dette kan indebære en særlig risiko for introduktion af nye virussygdomme, zoonoser og andre patogener, som desuden vil kunne overføres til den vilde fauna.

DDD mener, at udsætning af vildsvin udgør en stor risiko grundet muligheden for udbrud af alvorlige smitsomme sygdomme (især afrikansk svinepest). Der bør derfor træffes særlige forholdsregler her f.eks. i form af en godkendelse, hvor særligt risikoen for adgang for mennesker, den indirekte interaktion mellem dyrene mennesker, og menneskers efterladenskaber tages i betragtning.

PLAN FOR OVERGANGSPERIODEN

Der skal sikres en god overgangsperiode for ny-udsatte dyr – herunder skærpet overvågning af trivsel, om nødvendigt supplerende foder i overgangsperioden, samt evt. fjernelse af svage dyr.

HANDLINGSPLANER

DDD mener, at der ved ansøgning om naturplejeprojekter, hvori udsættelse af dyr indgår, bør forelægges forvaltningsplan og projektplan, som sikrer at Dyrevelfærdsloven overholdes. Disse skal inkludere: Varetægelse af tilsyn, fjernelse af døde dyr, mærkning af dyr, håndtering af syge og tilskadede dyr samt anvisninger, for hvor meget dyrene må tabe i huld før der gribes ind med bestandsregulering eller fodring, samt hvad man gør ved dyr der har været udsat for skade, er i uforløst fødsel etc.

Der bør desuden foreligge en handlingsplan for, hvornår og under hvilke betingelser man bør foretage reduktion af bestanden. Herunder skal der opstilles konkrete kriterier for, hvornår dyr skal aflives. Desuden mener DDD, at det er væsentligt, at der udformes handlingsplaner for håndtering og forebyggelse af spredning af sygdomme herunder anmeldeligt sygdomme og parasitære sygdomme.

REGISTRERING OG UDDANNELSESKRAV

DDD mener at der skal stilles krav til:

- at naturplejeprojekter skal godkendes og registreres
- at der stilles krav til at de tilsynsansvarlige skal være veluddannede i at føre tilsyn og vurdere dyr under disse særlige forhold, for at sikre at dyrene håndteres korrekt og ikke udsættes for

unødig lidelse. Der er derfor behov for at få tilrettelagt kursusforløb samt uddannelsesmateriale til dette formål.

- at der stilles krav til at der løbende føres logbøger af de tilsynsførende, så dyrenes tilstand kan følges og relevante handleplaner udformes.

BEHOV FOR FORSKNING

Til gavn for nuværende og fremtidige projekter, foreslår DDD

- at der afsættes ressourcer til forskning, som skal sikre en evidensbaseret fremtidig drift af naturplejeprojekter Dette kan f.eks. dreje sig om udvikling af bestanden, udfordringer i relation til dyrevelfærd, områdets udvikling/evaluering af egnethed, dyrenes egnethed - herunder forskning i dyrenes helbred (mikromineraler mm.)
- at der for de enkelte naturplejeprojekter afsættes ressourcer til et vist niveau af dataindsamling, så udviklingen af væsentlige parametre kan følges prospektivt

KOMMUNIKATIONSPLAN

DDD mener, at der bør udformes en kommunikationsplan til besøgende og beboere, herunder vedr. indberetning af bekymrende observationer, samt for at forebygge konflikter mellem dyr og mennesker. Herunder skal der sættes fokus på, at besøgende kender risici ved at medbringe hunde i områder med fritgående dyr samt informeres om forebyggelse af farlige situationer.

FREMTIDIGE INITIATIVER

Dialog med væsentlige stakeholdere inkl. biologer

Kursus til praktiserende dyrlæger som arbejder med rewilding og naturplejeprojekter

Udvikling af informationsmateriale til dyrlæger og andre interessenter